

SYLLABUS**LECTURER (SCHOOL EDUCATION)****PAPER – II****PUNJABI**

ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ(ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ)

(ੳ) ਅਣਡਿੱਠਾ ਪੈਰ੍ਹਾ- ਕਾਵਿ-ਅੰਸ਼ ਉੱਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਗਿਆਨ, ਅਰਥ ਤੇ ਭਾਵਮੂਲਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

(ਅ) ਅਣਡਿੱਠਾ ਪੈਰ੍ਹਾ- ਵਾਰਤਕ-ਅੰਸ਼ ਉੱਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਸਿਰਲੇਖ, ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਬੋਧ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਰਥ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਵਿਆਕਰਨ-

1. ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
2. ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਉਪਭਾਸ਼ਾਵਾਂ- ਮਾਝੀ, ਮਲਵਈ, ਦੁਆਬੀ, ਪੁਆਧੀ, ਪੋਠੋਹਾਰੀ, ਮੁਲਤਾਨੀ(ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ)
3. ਧੁਨੀ ਬੋਧ- ਧੁਨੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਧੁਨੀਆਂ(ਸਵਰ ਤੇ ਵਿਅੰਜਨ)
4. ਲਿਪੀ ਬੋਧ- ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ, ਵਰਨਮਾਲਾ, ਅੱਖਰ ਤੇ ਲਗਾਂ, ਲਗਾਖਰ, ਦੁੱਤ ਅੱਖਰ
5. ਵਾਕ ਬੋਧ- ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਧੇਅ, ਵਾਕ-ਸੰਰਚਨਾ, ਵਾਕ ਪ੍ਰਕਾਰ/ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ
6. ਅਖਾਣ ਅਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ
7. ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ

(ਸ) ਮਾਧਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਅਜਮੇਰ ਦੁਆਰਾ ਜਮਾਤ 11ਵੀਂ ਅਤੇ 12ਵੀਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੌਜੂਦਾ ਪਾਠਕ੍ਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਉੱਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ-ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਭਾਗ ਦੂਜਾ (ਗ੍ਰੇਜੂਏਸ਼ਨ ਪੱਧਰ)

(ੳ) ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ (ਪੂਰਵ ਨਾਨਕ ਕਾਲ ਤੋਂ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਤੱਕ)

1. ਨਾਥਾਂ ਜੋਗੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤ
2. ਸੂਫ਼ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ- ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ, ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਹੂ, ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ, ਮੀਆਂ ਵਜੀਦ
- 3 . ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ- ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ
- 4.ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ- ਦਮੋਦਰ, ਪੀਲੂ,ਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਬਰਖੁਰਦਾਰ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ, ਹਾਸ਼ਮ ਸ਼ਾਹ, ਕਾਦਰਯਾਰ ਅਤੇ ਇਜ਼ਲ ਧਾਧ
- 5.ਬੀਜ ਕਵਿ ਧਾਰਾ- ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਨਜ਼ਾਬਤ, ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ

6. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ- ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਰਤਿ, ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸਫੀਰ, ਸ.ਸ. ਮੀਸ਼ਾ, ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ

7. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ

1) ਨਿਬੰਧ- ਸ਼ਰਧਾ ਰਾਮ ਫਿਲੌਰੀ, ਪ੍ਰਿੰ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ, ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

2) ਸਫਰਨਾਮਾ- ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕਮਲਾ ਅਕਾਲੀ, ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ, ਮਨਮੋਹਨ ਬਾਵਾ

8. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ

1) ਨਾਵਲ- ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਰੂਲਾ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ, ਨਿਰੰਜਨ ਤਸਨੀਮ, ਡਾ. ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ

2) ਕਹਾਣੀ- ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਤਲੜੀ, ਜਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਅਜੀਤ ਕੌਰ

9. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਤੇ ਇਕਾਂਗੀ- ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦਰ ਨੰਦਾ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ, ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫੁੱਲ, ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਆਤਮਜੀਤ, ਚਰਨਦਾਸ ਸਿੱਧੂ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ

10. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਨਿਕਾਸ, ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

11. ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ- ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਪ੍ਰਿਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

12. ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਤੇ ਪਛਾਣ-ਚਿੰਨ੍ਹ

13. ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ- ਢੋਲਾ, ਮਾਹੀਆ, ਟੱਪਾ, ਅਲਾਹੁਣੀ, ਸਿੱਠਣੀ, ਸੁਹਾਗ ਗੀਤ, ਲੰਮੀ ਬੋਲੀ, ਘੰੜੀਆਂ

14. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ- ਸ਼ਲੋਕ, ਪਟੀ, ਅਸ਼ਟਪਦੀ, ਬਾਰਾਮਾਹ, ਸਤਵਾਰਾ, ਕਾਫ਼ੀ, ਸੀਹਰਫ਼ੀ, ਮਹਾਂਕਾਵਿ, ਜਨਮਸਾਖੀ
ਭਾਗ ਤੀਜਾ (ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਪੱਧਰ)

1. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ- ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਪ੍ਰਿਕਿਰਤੀ ਤੇ ਖੇਤਰ

2. ਵੰਨੀ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਧੁਨੀ ਵਿਉਂਤ ਵਿਗਿਆਨ

3. ਸੰਰਚਨਾਤਮਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ- ਪ੍ਰੋਮੱਖ ਸੰਕਲਪ

1) ਚਿਹਨਕ ਅਤੇ ਚਿਹਨਤ

- 2) ਲਗ ਅਤੇ ਪੈਰੋਲ
- 3) ਟਿਕਲਕ ਅਤੇ ਦੁਕਾਲਕ
- 4) ਕੜੀਦਾਰ ਅਤੇ ਲੜੀਦਾਰ ਸੰਬੰਧ
4. ਨੌਮ ਚੌਮਸਕੀ (ਰਪਾਂਤਰੀ ਵਿਆਕਰਨ-ਯੋਗਤਾ ਤੇ ਨਿਭਾਉ, ਗਹਿਨ ਸੰਰਚਨਾ ਤੇ ਸਤਹੀ ਸੰਰਚਨਾ)
5. ਭਾਰਤੀ ਕਾਵਿ ਸ਼ਾਸਤਰ- ਰਸ ਸਿਧਾਂਤ(ਰਸ ਨਿਸ਼ਪੱਤੀ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨੀਕਰਨ)
6. ਅਰਸਤੂ ਦਾ ਅਨੁਕਰਨ, ਵਿਰੇਚਨ ਅਤੇ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਸਿਧਾਂਤ
7. ਲੋਜ਼ਾਈਨਸ ਦਾ ਉੱਦਾਤ ਸੰਕਲਪ- ਪ੍ਰਿਕਿਰਤੀ, ਸੋਮੇ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤ
8. ਸ਼ੀ ਰੂਪਵਾਦ- ਬੀਮ, ਮੋਟਿਫ, ਵਿਰੋਪਨ, ਫੇਬੁਲਾ, ਸੁਜੇਤ, ਅਜਨਬੀਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਵਿ ਭਾਸ਼ਾ
9. ਮੁੱਖ ਪੰਜਾਬੀ ਆਲੋਚਕ- ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਅਤਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ
10. ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ- ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ
11. ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਰੰਗਮੰਚ- ਆਰੰਭ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

भाग - IV (शिक्षाशास्त्र, शिक्षण अधिगम सामग्री, शिक्षण अधिगम में कंप्यूटर और सूचना प्रौद्योगिकी का उपयोग)

I. शिक्षाशास्त्र और शिक्षण अधिगम सामग्री (किशोर शिक्षार्थियों के लिए निर्देशात्मक रणनीतियाँ)

- संचार कौशल और उसका उपयोग।
- शिक्षण मॉडल - अग्रिम आयोजक, अवधारणा प्राप्ति, सूचना प्रसंस्करण, पूछताछ प्रशिक्षण।
- शिक्षण के दौरान शिक्षण -अधिगम सामग्री की तैयारी और उपयोग।
- सहकारी अधिगम।

II. शिक्षण अधिगम में कंप्यूटर और सूचना प्रौद्योगिकी का उपयोग

- आईसीटी, हार्डवेयर और सॉफ्टवेयर की अवधारणा।
- सिस्टम दृष्टिकोण।
- कंप्यूटर सहायता प्राप्त अधिगम, कंप्यूटर सहायता प्राप्त निर्देश